38e jaargang. — N° 22. 23

Dit nummer bestaat uit 8 bladzijden.

Zaterdag, 19 Maart 1911.

Men schrijft in te Tongeren bij **H. Collée,** uitgever en eigenaar van dit blad.

De *POSTRIJDER* verschijnt s woensdags en 's zaterdags.

Alle toezendingen van brieven, geld of aankondigingen moeten franco gedaan worden aan den uitgever, Groote Markt, te Tongeren.

DE POSTRIJDER

DER PROVINCIE LIMBURG.

Abonnement

Twee maal per week, 4 fr. per jaar.
Een maal » 3 »
Een blad afzonderlijk 10 centiemen.

De abonnementen zijn vooraf betaalbaar.

Aankondigingen : 15 centiemen per drukregel.

Reclamen, vonnissen en andere artikels, vooraan of binnen in het blad : 1 frank den drukregel.

TWEEDE BLAD

Algemeene Katholieke Vlaamsche Hoogeschooluitbreiding.

DE GODSDIENST IN KONGO.

(4de VERVOLG)

De Bantus gelooven allen dat God bestaat, maar men moet hun niet vragen, waar Hij woont, welke zijn oorsprong, zijn natuur is. Daar kunnen zij geene voldoende inlichtingen over geven. Zij hebben de wijsbegeerte nog niet bestudeerd ! Zij kunnen u wel zeggen dat Hij daarboven woont, dat hij alles ziet en hoort en zelfs vertellen de Bakongos dat God alles weet, alles gemaakt heeft, dat Hij de menschen zal straffen als zij eene misdaad bedrijven, dat Hij rechtvaardig is. Maar Hij woont toch zoo ver en zij weten toch zoo weinig van Hem.

Wat zijne natuur betreft is Mulunger geen mensch, geen gewone geest of *Pepo* : die zou beweren dat God een *pepo* is, zou spreken gelijk een zot, zegt een neger.

Allerlei soort van systemen hebben de Kamergeleerden uitgedacht om het geloof aan een Opperwezen bij de Bantu's ammen te verklaren : geen enkel voldoet. Het is misschien heel eenvoudig teweeggebracht door den indruk bij den neger, gelijk bij hetzelfde, wie ook, dat de wereld, welke hij voor zijn oogen ziet, dat zoo'n buitengewoon prachtig machien zich niet van zelf ineengezet heeft maar dat er daarboven een machtig werktuigmaker bestaat, die alles op een wonderlijk harmonische wijze heeft samengesteld.

DE ZEDENLEER. — In eene studie over den Godsdienst, moet er natuurlijk ook over de zedenleer gesproken worden. Immers een aantal zeden en gebruiken hebben een godsdienstig karakter : vele wetten van de zedenleer der primitieven zijn ontstaan uit de verplichtingen, die zij zichzelven opgelegd hebben tegenover de onzichtbare wereld, waarover wij vroeger gesproken hebben.

Volgens de definitie is de zedenleer de regel volgens denwelke wij onze vrije daden moeten schikken om ons einddoel te bereiken. Voor dat einddoel kan er bij de negers geen sprake zijn : zij bekommeren daar zich niet over en schijnen enkel uit het leven te halen, wat hun goeds kan aanbrengen en zorgvuldig vermijden, wat hun kwaad kan berokkenen.

Die voorstelling heeft een massa gebruiken doen ontstaan, goede en slechte, een echte warboel, die heel moeilijk te ontwaren valt. Nochtans als men hem van nabij beschouwt, kan men toch twee algemeene wetten vaststellen. Eerst eene natuurlijke wet, die op de rechtvaardigheid berust want de neger weet heel goed wat *rechtvaardig* en wat *niet rechtvaardig* is : dit heeft de Europeaan goed kunnen ondervinden, als hij met hem in betrekking kwam. Dit begrip bezit de neger, omdat hij mensch is, en heeft de natuur van den mensch in 't algemeen tot grondsteen. Doch daar die natuurlijke wet met den eigenlijken godsdienst der primitieven niets te maken heeft, hoeven wij daarover niet verder uit te weiden.

De tweede is eene positieve wet : zij regelt de rechten en de plichten van den mensch, van den eenen kant tegenover de bovennatuurlijke wereld, van den anderen kant, tegenover de zichtbare natuur, de familie, den stam en zich zelven.

Wat de verplichtingen tegenover de onzichtbare wereld aangaat, zij worden alleen streng onderhouden, ten opzichte van de zielen der overledenen : groote ongelukken zouden iemand overkomen, moest hij zich daarin nalatig te toonen.

Aangaande de geesten bezit men meer vrijheid en God zelf is te ver en te onbereikbaar om een eigenlijken en openbaren eeredienst te vorderen.

Eindelijk hebben wij de verplichtingen tegenover de natuur : Zekere personen, dieren, planten, plaatsen, voorwerpen, ja zelfs woorden en daden bij de Bantus en in 't algemeen bij de primitieve volkeren, zijn geheiligd of verboden ; gewoonlijk heet men dat *tabu* ; het is hetzelfde woord als *Zacer* bij de Romeinen en *Agios* bij de Grieken.

Wie den *tabu* schendt, bedrijft groote zonde, kan ziek vallen of sterven, indien hij niet bij tijds zijne zonden uitboet, door eene behoorlijke offerande.

De oorsprong van den *tabu* is waarschijnlijk te vinden in het begrip dat de primitief zich gevormd heeft van de natuur ; wij kunnen, meenen zij, wel gebruik maken van de dingen die rondom ons bestaan, maar wij moeten hiermede heel voorzichtig zijn en onze voorzorgen nemen ; want zeker bestaan er vele zaken, die de bewoners van de onzichtbare wereld zich voorbehouden. Alleen zekere personen, priesters bij voorbeeld, kennen de dingen die geheiligd zijn.

Men ziet dat het gebruik op een godsdienstigen grondslag berust. Geleerden hebben beweerd dat den godsdienst uit den *tabu* zou ontsproten zijn ; men ziet dat juist het tegenovergestelde waar is ; het geloof heeft aanleiding gegeven tot dat gebruik.

De tijd laat ons niet toe de tabus van de Congostammen op te sommen ; dit zou een heele studie voor zich alleen vereischen.

In het begin was dit gebruik een godsdienstig middel tot de verzedelijking van het volk ; later werd het een middel om te regeeren en zelfs de dwingelandij te doen heerschen ; ook wel een gezondheidsmaatregel, een geneeskundig voorschrist, een bron van allerlei soort van inkomsten en ongelukkiglijk een nest van bijgeloof.

Zoo is bij zekere stammen het vleesch *tabu* voor vrouwen en kinderen, doch niet voor mannen ; het is licht te begrijpen waarom.

Het kind, dat ter wereld komt, kan *tabu* verklaard worden als het misvormd is, als het zijne moeder te veel heeft doen lijden, als het tanden heeft bij zijne geboorte ; dan wordt het aanstonds door eene oude toovenaarster verwurgd en het lijkje in het bosch geworpen, waar de vraatzuchtige mieren het in eene nacht versionden hebben.

Meisjes en jongens zijn aan een aantal tabus onderworpen, eer zij de inwijding ontvangen hebben, inwijding die met eene menigte ceremoniën vergezeld zijn.

Getrouwde menschen hebben weeral hunne tabus en zoo is het leven voor de negers door een echt netwerk van verboden handelingen, gebruiken en voorwerpen als omwikkeld.

(Vervolgt.) W. ELLEN.

Allerlei nieuws.

— KOFFIE IN DE HERBERGEN — Beproeven wij eens, zegt een Antwerpsch blad, de herbergiers te overtuigen dat zij meer belang hebben hunne klanten te behouden door hun met gezonde en versterkende dranken te bedienen, dan hen bij middel van groote en kleine borrels te vergiftigen. Te Parijs hebben de herbergiers dit volkomen begrepen : voor 20 centiemen geven zij eene goede tas koffie met suiker, en nogtans de koffie kost in Frankrijk meer dan het dubbele van den prijs in Belgie, en de huishuur en de suiker zijn ook duurder dan bij ons. De werklieden drinken, deze « mazagrans met smaak, als echte liefhebbers, in plaats van leelijke gezichten te trekken bij het ingieten van een borrel « kwak ».

Er bestaat ook, in deze groote stad, eene machtige maatschappij, die meer dan 200 koffiehuizen uitbaat, en goede zaken maakt, waar men melk, suiker, koffie en broodjes verkoopt. Klanten uit alle standen bezoeken, heel den dag door, deze inrichtingen waar de goede koop niet aan de goede hoedanigheid der waren schaadt.

Zedeles : De herbergier zou er niets bij verliezen deze proef eens te doen, en de werkman zou er veel bij winnen. Zoo de verkoopers van alcoolische dranken het niet zouden doen, dan zou de oorhandneming van enkele menschenvrienden zulke matigheids-herbergen kunnen tot stand brengen, zooals er te Parijs, te Londen en in het meerendeel der Duitsche steden bestaan.

— VOOR UWE VLOEREN, eischt altijd de cementtegels merk **F** van G. FIÉVÉ & Cie, Gent. Het zijn de beste.

— GROOTHANDEL IN WIJNEN — BERICHT AAN DE VERKOOPERS. — Heel bijzonderlijk aan te bevelen de « Château Canteloup », beste geclasseerde burgerwijn van St Estèphe, Médoc, eerste prijs op den landbouwwedstrijd van Médoc. Buitengewone wijn, gewonnen door bijzondere zorgen. Dringend verzocht niet te verwarren met andere wijnen van het oud huis L. en J. HYE DE CROM (Naamlooze Maatschappij). — Château Canteloup, St Estèphe (Médoc), Gironde, Frankrijk.

— KAN DRONKENSCHAP van eene der echtgenooten, eene rede zijn tot echtscheiding ?

Rekening houdende van het meeren deel der beslissingen der rechters, moet men ontkennend antwoorden op deze vraag. Wij haasten ons er bij te voegen, dat het feit zich aan dronkenschap over te geven, mag gerangschikt worden tot de soort « grove beleediging », die de echtscheiding kan voor gevolg hebben, wanneer man of vrouw elken dag dronken zou zijn, niettegenstaande de aanzoeken van een der echtgenooten, en dat deze dronkenschap wezenlijke schandalen zou veroorzaken.

De « Gazette des Tribunaux », zekere vonnissen besprekende, en inzonderheid een van 12 April 1910, maakt de opmerking om de kwestie dat te weten in hoeverre de gewoonten van drinken van een der echtgenooten eene reden tot echtscheiding kan zijn, reeds dikwijls is opgeworpen voor de Fransche rechtbanken en nog meer voor de Belgische rechtbanken. De vonnissen hierover geveld, zijn zeer verschillend. Het eene zegt dat dronkenschap nooit eene reden tot echtscheiding kan zijn. Een ander zegt dat, zoo er kwestie is van dronkenschap uit gewoonte, deze altijd een beleedigend karakter heeft, dat eene reden tot echtscheiding daarstelt.

Er valt nog aan te merken dat het Beroepshof van Brussel, een vonnis heeft geveld waarin de dronkenschap der vrouw nog strenger beoordeeld werd dan de dronkenschap van den man.

— Cornelis zette 't op een loopken,
Raadt, vrienden, eens waarheen !...
Er eenen pakken van *'t Wit Stoopken*,
Want beter is er geen !...
Vieux Système merk : 't Wit Stoopke
Jacques Neels, Antwerpen.

HOPJES
DE BEUKELAAR

— MEN SPREEKT voor het oogenblik veel van de SUIKERIJ DER TRAPPISTEN, Vincart en zoon, welke, naar het schijnt, uitstekende koffie heeft.

HOE MEN APEN VANGT.

De inwoners van Sennaar, zoo verhaalde de indertijd Fransch blad, volgen een eigenaardige wijze om apen levend te vangen. Zij plaatsten onder een boom, waarin deze dieren verblijf houden, een emmer met bedwelmenden drank vermengd met honig. De apen komen naar beneden en drinken van het vocht met volle teugen, doch in zeer korten tijd zijn ze zóó dronken, dat ze op de plaats blijven liggen. Dan komt de apenvanger, die de dronken dieren, op een wagen laadt en — met de vrijheid der apen is het voor goed gedaan.

Toen vader dat voorgelezen had, vroeg Jantje : « Vader, vangen ze met drank alleen apen ? »

—o— AAN DE GEABONNEERDEN. — Dames, indien gij wilt oud worden, en ondanks de keerjaren frissche kleur, scherp oog en gezond lichaam behouden, zuivert u het blad met de antislijmachtige pil Walthéry, 1 fr. de doos, genoeg voor een jaar.

— WILT GIJ wedstrijddieren hebben, geeft aan uwe merrieveulens en veulens van goed ras, verrijkten kokoskoek N° 4, het rijkste van alle producten (76 % rijkdom). Eenig fabriekant, het Syndicaat van Landen.

Vereischt gepiombeerde zakken met het gedeponeerd fabriekmerk.

Aan de groentenmarkt te ANTWERPEN worden 's morgens vroeg met schuiten, wagens en karren de groenten voor onze stad aangevoerd.

Ook honden worden (buiten de stad) gebruikt om dikwijls zware vrachten in die karren daarheen te trekken en blijven op de markt aan die voertuigen vastgebonden liggen.

Een jongmensch, mij bekend, passeerde 's morgens zoo'n wagen waaraan drie honden vastlagen. Toen hij hun voorbij liep, stonden ze op.

Hadden ze hem wat willen vragen ? Hun blik was zoo dringend !..... Hij keert zich om en ziet opnieuw die vragende oogen.

« Stomme dieren — denkt hij — hebt gij vanmorgen misschien nog geen eten gehad, en dat met zoo'n zwaren arbeid in de kou ? » 't Moest zoo zijn dat er juist een bakkerskar voorbij kwam. « Hé, bakker, verkoop mij een brood ! » En onder toeloop van een groot aantal menschen ging het brood aan de stomme beesten, die het verslonden als iemand die den geeuwhonger heeft.

Kunnen de dieren spreken ?

HOEVEEL DIEREN ZIJN ER ?

De wetenschap kent en geeft namen aan ongeveer 400000 soorten van dieren, terwijl zij ter nauwernood 150000 plantensoorten telt. De insectenwereld levert alleen ongeveer 280000 soorten : 120000 kevers, 50000 kapellen, enz. Van vogels kent men 13000 soorten ; visschen 12000, kruipdieren 8300, waarvan 1640 slangen, onder welke ongeveer 300 vergiftige soorten. Voorts 1300 soorten amphibieën, (zooals kikvorschen, enz.) 20000 spinnen, 50000 weekdieren, 8000 wormen, enz. Het Berlijnsche natuurwetenschappelijk museum bevat een verzameling van 200000 soorten, vertegenwoordigd door 1800000 exemplaren.

Th. u. Menschenfr.

Een Indische fabel.

Een machtig Vorst verzamelde al zijne hovelingen rond hem en beloofde een kostbaren diamant aan dengene, die in den kortsten tijd eene reis om de wereld zou doen. Ieder beloofde het te water of te land te zullen beproeven. Een echter zweeg en scheen in diep gepeins verzonken : « En gij, Kohina, » sprak de Vorst, « wat denkt gij te doen ? » Kohina hief zijn hoofd op, liep eenmaal rond zijn gebieder, wierp zich voor dezen op de knieën en sprak : « Grootste aller heerschers ! Gij zijt de wereld voor mij ». En Kohina ontving den diamant.

Ditjes en Datjes.

De beste tijd. — Onderwijzer. — Wanneer is de beste tijd, om fruit te plukken, Kees ?

— Als de hond aan de ketting ligt, menneer.

⁂ Hier, voor die oude jas hebt gij me vijf franken laten betalen en hij zit vol motten!

— Denkt gij misschien dat ik voor vijf franken er nog kanarievogeltjes in had kunnen zetten ?

⁂ *Op een huwelijksbureau.* — Kunt gij mij van de Dame, die een bruidschat van zestigduizend franken meebrengt, een fotografie toonen ?

— 't Spijt mij ; maar boven vijftigduizend franken gaat het zonder fotografie.

⁂ Mijnheer. — Als gij maar koken kont, dan konden we sparen.

— Mevrouw. — Als gij maar sparen kont, dan konden we eene keukenmeid nemen ?

⁂ Een boerenknaap moet eene kar hooi binnenrijden en komt daartoe de hulp inroepen der geburen. De familie zit echter juist aan de tafel en wil eerst eten. De jonge boer wordt vriendelijk uitgenoodigd, om mee te tasten. Hij zucht eerst : — Wat zal vader daar wel van zeggen, maar neemt dan toch de uitnoodiging aan. Na het eten wordt er eene groote kan koffie binnengebracht.

— Ook een kopje ?

— Heel graag, maar wat zal vader daar wel van zeggen.

— Och wat ; uw vader hoeft er immers niets van te weten.

Na de koffie zal er een middagdutje gehouden worden.

— Ja, maar wat zal vader daar wel van zeggen ? aarzelde de jonge weer.

— Verduiveld, wat is er toch met uw vader. Is dat zoo'n bullebak ? Waar is die eigenlijk ?

— Me vader ligt immers onder de kar hooi !

⁂ *Dit had hij niet verwacht.* — Een bedelaar belt aan een rijk huis. Een knecht komt open doen en zegt : Maak u weg ! hier is geen mensch thuis.

Bedelaar. — Zoo zijt-de gij dan nen aap !

⁂ *Een verschil.* — Onderwijzer. — Zoo Jef, weer te laat. Van waar komt ge nu ?

Jef. — Moeder heeft me te laat geroepen, meester. Ik had maar 15 minuten om me aan te kleeden.

Onderwijzer. — Nu ik heb maar 10 minuten noodig om me te kleeden.

Jef. — Ja, maar ik heb mij nog gewasschen.

⁂ *Kinderlijke gevolgtrekking.* — Kind (tot zijne moeder eene koe ziende) : Moeder ! wat zet die koe een boos gezicht ; die geeft zeker altijd maar zure melk.

⁂ Een uithangbord :

GEZUSTERS JANSEN,
Antiquiteiten.

⁂ *Ook een troost.* — Mag ik nu weer bier drinken, dokter ?

Dokter. — Voorloopig nog water uit een bierglas.

⁂ Kris — De liefde is blind.

Kras — Ja, maar ze zeggen, dat het huwelijk een goede specialiste is in de oogheelkunde.

DE TIEN WAARHEDEN VAN JEFFERSON.

1. Verzend niet tot morgen wat gij heden doen kunt.

2. Gebruik geen vreemden voor hetgeen gij zelf kunt doen.

3. Verteer uw geld niet vooraleer het gewonnen is.

4 Koopt nooit iets wat gij niet noodig hebt, onder voorwendsel dat het goed koop is.

5 Ijdelheid en hoogmoed kosten ons meer dan honger, dorst en koude

6. Dat het ons nooit berouwe te weinig gegeten te hebben.

7 Niets is vermoeiend als het met iever gedaan wordt.

8. Wat al verdriet hebben ons veroorzaakt ongelukken... die nooit gebeurden.

9. Neem altijd de zaken aan den goeden kant.

10. Zijt gij vertoornd, tel tot tien vooraleer gij spreekt, en tot honderd, indien gij ernstig kwaad en vergramd zijt.

ZE DRINKEN HEM...

Ze drinken hem vroeg
en ze drinken hem laat,
Ze drinken genoeg
en te veel met de maat,
Ze drinken hem licht
en ze drinken hem sterk,
Verdrinken hun plicht
en de zorg voor hun werk,
Ze drinken in vreugd
en ze drinken in smert,
Verdrinken hun jeugd
en hun vreugdevol hert,
Ze drinken in druk
en ze drinken in rouw,
Ze drinken hem koud
en ze drinken hem warm,
Ze drinken zich oud
en ze drinken zich arm,
Ze drinken zich ziek
en ze drinken zich dol.
Weg met den drank !
Onthouders, houdt vol.

ASTHMA

Gij allen die aan het **Asthma** lijdt, schrijft aan M. ESCOUFLAIRE, apotheker te **Ath**, die u GRATIS-FRANCO een PROEFDOOS zal zenden van
POEDER en SIGARETTEN ESCOUFLAIRE
MET CERTIFICATEN VAN GENEZINGEN

—o— **La Nationale**, gevestigd te Parijs in 1830, behandelt alle combinaties Verzekeringen op het Leven en Lijfrenten.

Meer dan 613 millioen reserve.

Voorname agent : H. JACQUEMINOT, Rue des Eburons 34, Luik.

—o— Groot fabriek van FIJNE CIGAREN **L. Thirlart-Andrien,** 66, Rue Jean d'Outremeuse, 66, Luik.

Vier millioen cigaren in magazijn. Alle bestellingen worden geleverd in drooge en fijne cigaren. — Telefoon 6195.

Belangrijk bericht. — Bij uw bezoek te BRUSSEL, koopt uwe juweelen, Groenselmarkstraat, 33, Huis CAMPOTOSTO, gesticht in 1856.

Horlogiën in allen aard met grooten afslag

Damen Doktoor:
Mme DAVIO-VERKOYEN,
Billy-straat, n° 98bis, Luik [Bonne femme].
Ontvangt van 2 tot 4 uren.

—o— KUNSTVOORWERPEN. — HUWELIJKSGESCHENKEN. — BRONZEN VAN BARBEDIENNE.

Marmers, Schilderijen,
Sèvres, Saxe, Copenhague (echtheid gewaarborgd). Kleine meubels.
Paul Guastalla, 39, Koninklijke straat, Brussel. — Telefoon 4925.

Maison Aug. FOURNIER.
Successeurs :
JEAN RANSY & Cie
Agents de change
3, RUE DES DOMINICAINS, 3, LIEGE

—o— **Migraine, hoofd- en tandpijn névralgies**, plots genezen door een **cachet Gauthier**, 1 en 2 fr. de doos van 6 en 13, bij uwen apotheker. Zooniet, wendt u tot deapotheek Gauthier, Mechelen.

Dr van SOEST 10, RUE CELESTINES, LIEGE (PONT D'AVROY)
Gewezen Kliniekoverste aan de Hoogeschool
Specialiste der ziekten der **waterorganen**. Raadpl. 8-9 u. 3-7 u., 's zondags 9-11 u.

ROSAMUNDE

(19e VERVOLG).

— Voor de wereld, ja voor de wereld stierf zij — en voor u. Maar toch heeft zij al dien tijd nog geleefd... Ge gelooft mij niet, cara mia ? Zult ge mij dan gelooven als ik u portretje laat zien — uw portretje dat ik nu tien jaar lang op mijn hart heb gedragen ?

Zij haalde een groot gouden medaljon uit haar kleed, opende het — en Rosamunde zag hare eigene photografie, genomen op haren negenden verjaardag, en waarvan zij zelf nog een afdrukje in hare schrijftafel had.

— Ja ja ! dat is mijn portret ! riep zij — en toen, verbaasd : Kan het dan toch waar zijn ? Kan het werkelijk waar zijn ?... Er ligt eene wolk over mijne herinnering, al ik aan mijne vroegste jeugd wil terugdenken.

— Natuurlijk, mijn kind — heel natuurlijk ! Ja er was een wolk. Ge waart zwaar ziek — eene hevige koorst — en zoo vergat ge dingen uit uw vroegste jeugd, die andere kinderen zich meestal nog herinneren. Ge vergat zelfs uw eigen moeders aangezicht.

— Ik herinner mij iemand — o, zoo vaag, — iemand die met mij speelde bij de zee — en die schelpjes voor mij opraapte — en die voor mij zong. Ik geloof dat ik op haar schoot lag in den zonneschijn, en opkeek naar den blauwen hemel terwijl zij zong.

— Ja, lieve, ja ! En herinnert ge u ook nog wel het oude liedje ? — ik heb mijzelf er soms nog mee in slaap gezongen, en dan gedroomd dat ik weer te Amalfi was, met u op mijne knieën.

Zij zong eene strophe van een Napolitaansch minneliedje — eene melodie, van welke Rosamunde altijd nog iets was blijven hangen. En nu kwam het alles weer bij haar terug.

— Ja ja ! riep zij — dat was het liedje ! Ik herinner het mij alles nu ! Ik herinner mij ook oogen als de uwe, en... Ja, ja, ik geloof dat ge mij de waarheid zegt !... O moeder, moeder, moeder — dat wij al die jaren gescheiden moesten zijn geweest ! Ik dacht dat ge dood waart !

— Ik ben dood geweest, antwoordde de vrouw somber. Ach kind, ge kunt u niet voorstellen wat voor een dood dat is — een leven te moeten voortslepen dat toch geen leven meer heeten mag — dag aan dag, jaar op jaar, elken dag volmaakt als de vorige, — een gevangenis tusschen harde gezichten en kale muren. Ik had niets, niets, Rosa mia, — niets dan mijne droomen van u, en de hoop op dezen dag.

— Moeder — moeder !

Ditmaal waren het Rosamunde's lippen, die gedrukt werden tegen de ingevallen wang der vrouw. Zij deinsde niet langer terug voor eene omhelzing, staarde niet langer de vrouw met strakke bevreemding aan. De liefde had gezegevierd, onweerstaanbaar, — de liefde eener moeder, die gehongerd en gedorst had naar de genegenheid van haar kind.

— O, moeder — waarom waren ze zoo wreed om u van mij af te houden ? — Dat kan mijn vaders schuld toch niet zijn geweest. Want ik weet hoe hij om u getreurd heeft. Ik zag het hartzeer op zijn gezicht, jaren geleden, toen ik hem eens naar mijne moeder vroeg.

— Er volgde eene pauze. De vrouw keek het meisje peinzend aan, en toen zegde zij langzaam, alsof zij elk woord overwoog :

— Neen William Rayson is altijd goed geweest. Hij is een braaf man.

Rosamunde drong met hare vraag niet meer aan. De mogelijkheden van het geval gingen haar snel door den geest, terwijl zij daar zoo zat naast die vrouw, hare moeder, daar zij nu tenvolle geloofde. De hartstocht dezer vrouw, zoo machtig en echt, en de oude melodie uit hare vroegste kinderjaren, en daarbij iets bekends in de oogen en de uitdrukking van dat vermagerde gelaat, alles vaag en schemerig gelijk een half herinnerde droom, — dit had het meisje van de waarheidsliefde der vreemde zoo goed als overtuigd. Dit was geen krankzinnige en ook geen bedriegster. Dit was wel hare moeder. En voor het droevige lot van jarenlange opsluiting in een gesticht kon Rosamunde zich geene andere verklaring denken, dan dat hare moeder, hoewel op dit oogenblik goed genoeg bij haar verstand, toch geesteskrank was, onderhevig aan hallucinaties, een gevaar voor zichzelf en anderen, en dus niet in een toestand om op vrije voeten gelaten te worden. Het was eene pijnlijke gedachte. Maar Rosamunde, haren vader zoo goed kennende, kon geen oogenblik gelooven dat de man eene wreede onrechtvaardigheid zou hebben begaan aan zijne eigene vrouw.

Wat moest zij nu doen ? Wat was haar plicht jegens deze rampzalige zwervelinge, die zich aan haar vastklampte met zulk eene heftigheid van liefde ?

Zij zat eenige oogenblikken in gepeins, verbijsterd onder den last die op haar zoo plotseling was neergekomen, de ontzettende verantwoordelijkheid voor het leven dezer vrouw — dat gebrokene, rampzalige wezen, dat haar toch lief moest zijn.

— O moeder, moeder — wat moeten, wat moeten wij doen ? riep zij wanhopig.

De vrouw had haar strak aangekeken. Angst en twijfel las zij in de trekken, ja, in de gedachten van haar kind.

— Rosamunde, riep zij, met een plotselingen greep naar den arm van het meisje — ge zult me toch niet laten weghalen — terug naar die gevangenis, naar dit levende graf ? — O, zoo wreed kan mijne dochter niet zijn — mijn kind, dat ik als zuigeling op mijn arm heb gehad ! Ge zult mij niet overleveren aan aan mijne beulen ? Als ge dat kunt doen dan zoudt ge een hart van steen moeten hebben !

— Neen, neen, neen, ! Ik wil alles doen wat het best voor u is — alles wat u 't gelukkigst kan maken ! Arme, moeder ! — God zal mij een weg wijzen. Neen ge zult niet terug. Vader zal ons helpen.

Sir William ? — Neen, neen, Rosa, hij mag niet weten waar ik ben. Hij zou mij terugbrengen naar het gekkenhuis. Dit zou hij zijn plicht noemen. Ge moet mij verbergen voor de heele wereld, — ergens — waar ook — in de eerste de beste hut, waar ik tenminste vrij zal zijn, en waar ik u eens zal kunnen zien, nu en dan. Ik vraag niet om veel, lief kind. Ik heb geen recht om iets te vragen. Enkel om vrij te zijn — en om u soms eens te zien.

— Ik zal mijn best doen, zegde Rosamunde, en zij sloeg hare handen voor haar gelaat. Het griefde haar, dat de vrouw haar verbood haren vader in het vertrouwen te nemen. Dit maakte de zaak voor haar te raadselachtig en te pijnlijker nog. Maar zij wist hoe streng ook Sir William was op hetgeen hij verstond onder het begript van « plicht ». — Ik zal trachten er iets op te vinden. Laat mij eens nadenken, moeder, zegde zij.

XI.

De zon ging onder, de schemering daalde en Rosamunde wist dat het tijd was om naar huis te gaan en zich te kleeden voor het diner, en dat, indien zij nog langer uitbleef, de menschen haar zouden komen zoeken. En toch moest zij eerst nog deze hulpelooze zwerfster onder dak brengen. Slechts enkele minuten nog had zij om een onderkomen te vinden bij menschen die zij vertrouwen kon.

Een lang zich bedenken was onmogelijk. Elk oogenblik kon er iemand komen, een knecht, of hare kamenier, om haar te roepen, — en dan was het geheim ontdekt.

De tuinlieden waren naar huis. Er was niemand meer in het gansche park. Ongemerkt dus konden de vrouwen nog wegkomen. Maar waarheen ?

Er was slechts eene mogelijke gelegenheid bij de hand. Een der tuiniers had eene zieke vrouw, voor wie Rosamunde veel gedaan had en die door Sir William met voorbeeldige zorg behandeld werd. De man en de vrouw koesterden nu eene warme dankbaarheid voor het meisje, dat tijd en zorg zoowel als milde giften besteed had aan de ziekenkamer.

(Wordt voortgezet).